

☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Talousmaantiede	Päivämäärä	12.4.2005
Tekijä(t)	Jemina Uusitalo	Matrikkelinumero	
		Sivumäärä	103
Otsikko	Ydin- ja periferia-alueita etsimässä. Euroopan unionin aluepolitiikka aluerakenteen muutostekijänä ja ydin- ja periferia-alueiden määrittely.		
Ohjaaja(t)	KTT Heli Marjanen		

Tiivistelmä

Euroopan unioni edeltäjäineen on viisikymmenvuotisen historiansa aikana muuttunut useiden laajentumisten myötä suhteellisen korkeasti ja keskenään tasaisesti kehittyneiden valtioiden yhteisöstä alueiden tilkkutäkiksi, jossa alueiden välillä on huikeita niin taloudellisia kuin sosiaalisiaakin kehityseroja. Suuret alueelliset erot nähdään EU:ssa ongelmallisiksi, sillä niiden katsotaan heikentävän yhtenäismarkkinoiden tehokasta toimintaa. Lisäksi kehityserot ovat ristiriidassa EU:n tasa-arvoideaalin kanssa. Alueellisia eroja pyritään supistamaan aluepoliittisin keinoin, ja päämäärä on unionin alueiden välinen sosiaalinen ja taloudellinen koheesio, alueellisten kehityserojen poistaminen. Aluepolitiikan painoarvoa EU:ssa kuvastaa se, että unionin budjetista runsas kolmasosa allokoidaan jälkeenjääneiden alueiden kehittämiseen pääasiassa neljän rakennerahaston sekä koheesiorahaston kautta. Koska rakenne- ja koheesiovarat kohdistetaan nimenomaan unionin jälkeenjääneiden alueiden kehittämiseen ja elvyttämiseen, on ydin-periferia-dikotomia näin ollen aluepolitiikan keskiössä.

Vaikka keskus- ja periferia-alueista puhutaan sekä EU:ssa että sitä tutkivien parissa paljon, on termien tarkka määrittely ja sisältö nimenomaan EU-kontekstissa jäänyt puuttumaan. Tässä tutkielmassa tarkoituksena on selvittää, onko EU:n alueiden jakautuminen ydin-periferia-akselilla pysyvää vai voidaanko alueellisia eroja kaventaa aluepolitiikan tämänhetkisin keinoin vaikuttamalla erityisesti heikoimpien alueiden kehitykseen ja siten unionin aluerakenteeseen. Tutkielman toinen päätarkoitus on luoda mittaristo, jossa erilaisten indikaattorien avulla pystytään tunnistamaan, mitkä alueet ovat keskeisiä, mitkä puolestaan perifeerisiä. Maantieteellisenä tarkastelukohteena ovat EU:n 15 vanhan jäsenmaan NUTS 2 -alueet. Tutkielman teoreettisen viitekehyksen muodostavat moderni maailmanjärjestelmäteoria, alueellisen kehityksen epätasapainoteoriat sekä Friedmannin keskus-periferiateoria. Mittariston luomisessa tutkielma nojaa sekä teorioista että aluepolitiikan käytännöstä nouseviin seikkoihin. Mittariston muodostavat seuraavat indikaattorit: sijainti ja saavutettavuus, bkt/capita, työttömyys- ja työllisyysaste, elinkeinorakenne, investoinnit sekä innovaatiot. Alueiden välisten kehityserojen kaventumista tarkastellaan sekä taloudellisen että sosiaalisen konvergenssin näkökulmasta. Aikajänne ulottuu 1990-luvun vaihteesta 2000-luvun alkupuolelle. Oletuksena on, että rakennerahastouudistus 1980-luvun lopussa näkyisi alueellisten kehityserojen kaventumisena.

Hienoista konvergenssia onkin kyseisellä aikavälillä tapahtunut kun lähentymistä mitataan asukaskohtaisella bruttokansantuotteella ja työttömyysasteella. Tästä huolimatta kehittyneimpien talousmooottoreiden ja heikoimpien alueiden erot ovat edelleen erittäin suuria ja tulevat jatkossa mitä todennäköisimmin säilymään. Indikaattorien avulla tunnistetut ydinalueet heijastavat osittain perinteistä käsitystä ns. Euroopan Sinisestä banaanista, jossa keskusalueet sijaitsevat eteläisen Ison-Britannian, Benelux-maiden, läntisen Saksan ja Pohjois-Italian alueella. Toisaalta Euroopan aluerakenne näyttää muuttuneen siten, että ydinalueita löytyy myös Sinisen banaanin ulkopuolelta maantieteellisesti syrjäisemmiltä alueilta. Mittariston avulla tunnistetut uudet ydinalueet ovat tyypillisesti pääkaupunkiseutuja (Uusimaa, Tukholma, Wien, Île de France), mutta mukana ovat myös Ahvenanmaa ja Itä-Skotlanti. Valtaosa perifeerisistä alueista sijaitsee eteläisen Euroopan koheesiomaissa eli Kreikassa, Portugalissa ja Espanjassa. Periferiaan kuuluvat lisäksi Etelä-Italia, osia entisestä Itä-Saksasta sekä alueita jopa Sinisen banaanin liepeiltä Belgian ja Ranskan rajalta.

Asiasanat	ydin- ja periferia-alueet, indikaattorit, Euroopan unioni, aluepolitiikka, koheesio
Muita tietoja	